

fiske analyser samt litteratur fra mange sider – missionærer og europæiske opdagelsesrejse- sende, søulke og pirater, hvalfangere og handelsfolk, Herman Melville og Frank Lestringant.

De læsere, der har fulgt debatterne mellem Obeyesekere og Marshall Sahlins siden Obeyesekere i *The Apotheosis of Captain Cook: European Mythmaking in the Pacific* (1992) udfordrede Sahlins' argument om, at Captain Cook blev modtaget som guden Lono af det hawaiianske folk, kan glæde sig over, at striden mellem de to „grand old men“ fortsætter. Obeyesekere stikker således til Sahlins, når han efter at have påvist, at John Jacksons beskrivelser af kannibalisme på Fiji er det pure opspind, skriver, at vestlige antropologer typisk fuldkommen ukritisk inkorporerer upålidelige kilder som grundlag for deres analyser og „opfinder komplicerede relationer mellem slægtskab, ægteskab og kannibalisme“ og således bidrager til mytedannelse om kannibaler.

Bogens største værdi ligger utvivlsomt i dens diskussion af metode, især i forhold til arkivforskning og historiske kilder, og i dens generelle kulturkritiske diskurs. Analytisk er den imidlertid af en noget broget kvalitet, idet forsøget på at rekonstruere (Obeyesekere følger Lacan og bruger det postmoderne begreb *restoration*) en indfødt diskurs, som vestlig kolonialisme har formummet bag et slør af kannibalmyter, i virkeligheden understøtter kolonialismens fastlåsning af dem og os. Desuden er det en klar mangel, at Obeyesekere ikke mere specifikt diskuterer menneskeofring som kulturel praksis, da det nok vil overraske mange at høre, at „polynesere ikke praktiserede antropofagi“, kun menneskeofring. Desuden er det ikke altid klart, hvornår Obeyesekere skelner mellem kannibalisme som en psykosocial europæisk fantasiforestilling og antropofagi som selve handlingen at spise menneskekød. En ting er dog sikker: *Cannibal Talk* giver et originalt perspektiv på et fænomen, der ligesom incest er med til at definere sociale og kulturelle grænser.

Kirsten Møllegaard
M.A., ph.d.-studerende
University of Hawai'i at Manoa

Yasushi Watanabe: *The American Family: Across the Class Divide*. London & Ann Arbor: Pluto Press 2005. 229 sider. ISBN 0-7453-1552-6. Pris: £15.99.

Min nysgerrighed og mine forventninger blev straks vakt, da jeg så denne bogs titel, emne og forfatterens navn. Yasushi Watanabe er japaner og antropolog og har i forbindelse med sin ph.d.-afhandling på Harvard udført feltarbejde i to forskellige sociale miljøer i Boston. Watanabe interviewede informanter fra yankee-eliten i Bostons Beacon Hill-område, de såkaldte „brahminere“, og fra den irsk-amerikanske arbejderklasse i Sydboston. Bogens struktur er sirligt symmetrisk. Efter introduktionskapitlet kommer de to lange kapitler om „The Yankee Family“ (s. 28-105) og „The Irish Family“ (s. 106-78) og til slut det konkluderende kapitel, der opsummerer og i stor udstrækning gentager de forudgående argumenter og data.

En læser kunne godt, uden i øvrigt at gå ind i problematikken om repræsentativitet, undres over valget af netop disse to sociale grupper til en etnografisk analyse af „den amerikanske familie“. Watanabe har foretrukket at fastholde det analytiske fokus på „den amerikanske familie“ og ikke på fx Lloyd Warners „Yankee City“-samfund eller på David Schneiders mere omfattende *American Kinship*.

Både yankee-familierne og de irske familier var ifølge Watanabe beboere i det samme tæt-befolkede urbane rum (Boston), men som nævnt i bogens undertitel befinder de sig på hver sin side af klasseskellet. De to grupper boede adskilt fra hinanden, isolerede i deres egne unikke sociale og kulturelle historier. Problemet med at udføre systematiske sammenligninger i et sådan projekt er indlysende. Watanabe hævder, at det faktum, at han er en fuldstændig udenforstående, mindskede problemet, om end hans tilhørsforhold til Harvard lettede hans adgang til „brahminernes“ kred. Informanterne i begge miljøer – jeg dropper „familierne“, i denne sammenhæng – må tænkeligt have været lige så nysgerrige i forhold til denne besøgende antropolog, som han var i forhold til dem, men dette interessante aspekt af feltarbejdet har forfatteren ikke interesseret sig for.

Watanabes historiske perspektiv tager sit udgangspunkt i det, han kalder „efterkrigsperioden“, hvor den krig, der refereres til ikke er Irak, Den Kolde Krig, Vietnam eller Korea, men 2. verdenskrig, hvor en af de tabende fjender var Japan. Skønt meget af Watanabes forskning har kredset om etnisk, religiøs, klasse-mæssig, national og religiøs loyalitet, er spørgsmålet om forfatterens nationalitet fuldstændig udeladt i teksten.

Ierne i Sydboston er kendt som folk, der gør meget ud af, at de er stolte og patriotiske amerikanere og aktive i krigsveteranorganisationer. Ikke en eneste af informanterne er citeret for at have kommenteret på det faktum, at Watanabe er japaner. Disse informanter udtrykte åbent deres fortørnelse over asiatiske og sydamerikanske immigranternes indtog i Sydboston i 1990'erne. De var endda nostalgiske i forhold til depressions- og krigsårene, hvor naboer hjalp hinanden i den hårde tid. Men der var øjensynlig ikke et ord om „fjenderne“ i selv samme krig. Hvem er det, der er mest høflige: informanterne eller antropologen?

Spørgsmålet er ikke kun retorisk. Antropologen er ikke en flue på væggen. Tværtimod, han er den evigt tilstedeværende interviewer, som citerer sine informanter rigeligt og i lange passager, ligesom han citerer fra andres sociologiske afhandlinger om de to Boston-miljøer. Watanabe dokumenterer ved brug af historiografiske standardprocedurer. Hver generation af familier passer nydeligt ind i den historiske periode, som den tilhører. Hans analyse af yankee-familierne indledes for det meste med et komplet cv: student fra et af de „rigtige“ gymnasier (*prep schools*) typisk fulgt af Harvard College. Dernæst følger valget af profession, klubmedlemskab, og det foretrukne sommerhusområde i New England. Der er ægteskaber og skilsmisser, men Watanabe gør opmærksom på at „samliv“ (*cohabitation*) uden ægteskab har erstattet det formelle ægteskab, især efter en eller to skilsmisser. For at anonymisere sine yankee-informanter anvender Watanabe navne fra Mayflower-nybyggerne i 1600-tallet.

Hans irske familiehistorier begynder med udvandringen fra Irland og job i Boston. Mændene har undertiden to eller tre job, og mange af dem er i den offentlige sektor; de er postbude, politimænd, måler aflæsere. Blandt irerne finder giftermål og børnefødsler sted tidligere, om end børnetallet falder for hver generation. Skilsmisser er færre end blandt yankeerne. Disse generelle tendenser er sammenfaldende med læserens forventninger. Jeg har ikke noget imod, at en etnograf nedskriver det åbenbart indlysende, men jeg håber da, at det velkendte trods alt får en lidt fremmed klang i mine ører, som det sker i David Schneiders „kulturelle skildring“ af amerikansk slægtskab.

Watanabe er alt for forsigtig og varsom i *The American Family*, i al fald efter min smag. Han hævder, at begge „familier“ har undergået store forandringer siden 2. verdenskrig. Han karakteriserer disse forandringer i begge miljøer med termer som „individualisering“, „mobilitet“ og „fragmentering“. Ierne bevæger sig helt bestemt socialt opad i denne

periode. De stræber efter – og opnår – højere og højere uddannelse for hver ny generation. At frekventere en romersk katolsk skole forbliver imidlertid praksis også for den anden og tredje generation, skønt det økonomisk tynger familiernes budget. Watanabe bemærker, at hans informanter i Sydboston i stadig højere grad vælger offentlige skoler til deres børn af økonomiske grunde. Cirka 70 procent går på katolske skoler (s. 176). De irske forældres valg understøtter ikke rigtig den „fragmentering“, som Watanabe tilskriver sine informanter. Nogle forældre betaler for deres børns undervisning på den „private“ Boston College High School, men Watanabe har overset, at Boston College er en jesuitisk institution og derfor stadig en katolsk frem for en „privat“ skole.

Jeg er skeptisk over for fragmentationsforestillingen i sociologisk analyse, fordi den påkalder et billede af en ikke så fjern fortid præget af solidaritet og fællesskab. Der lyder en kronisk klage fra informanter over fællesskabets forsvinden, og denne klage bliver en standarddiagnose for sociologer og socialhistorikere. Denne sociologiske nostalgi modsvarer det, antropologerne nu søger at undgå, nemlig at beskrive de fjerne samfund i den etnografiske nutids permanente „som om“-termer. Resultatet bliver logisk ideen om det statiske primitive kontra det dynamiske moderne. Hovedproblemet med Watanabes studie af „den amerikanske familie“ er dets ukritiske beroen på begge disse forestillinger. Han holder mikrofonen alt for tæt på informanternes læber, når de igen og igen vidner om gamle fællesskabsværdier og nyligt opnåede livsstile. Både yankeer og irere „gør det bare“, hvis vi skal tro Watanabe. Ligesom hos mange sociologer – og Anthony Giddens er citeret flittigt – beskrives den moderne nutids tilstand som en spænding mellem tradition og fremtiden. I Watanabes version bliver spændingen imidlertid til en nærmest perfekt tilpasning, som får en til at tænke på Talcott Parsons strukturfunktionalistiske model fra 1950'erne, som postulerede den amerikanske families tilstand af afbalanceret ligevægt. Watanabes bog handler om yankeer og irere, men den er gennemsyret af atmosfæren fra Harvard Yard. Man kunne ønske, at Watanabe havde forholdt sig mere eksplicit til dette Harvard-„bagland“ hvor de egentlige yankee-kilder til hans analyse findes, og at han havde ironiseret over dem!

Måske er det, fordi Watanabe støtter sig så meget til de talte ord, hvor citater fra interviews fremstår som „vidnesbyrd“, at den antropologiske læser kan undre sig over, hvad der i grunden foregår i disse husholdninger. Yankee-informanterne, hvor Watanabe studerer om ikke „op“ så dog ansigt til ansigt, slår mig som værende yderst diskrete, selv når de synes at skulle være intime. Antropologen og informanterne opviser en karakteristisk gensidig tilbageholdenhed. Watanabe og hans yankee-informanter beskriver ofte deres mobilitet som „nedadgående“, men jeg er ikke så sikker på, at det er realiteten. Nogle i de yngre generationer er flyttet bort fra Beacon Hill og Nordkysten. En sandsynlig destination er Californien. Nogle har giftet sig ud af deres bostonske „brahmin“-kaste. Men ingen af yankeerne er øjensynligt flyttet til Sydboston, så klasseskellet er bibeholdt. Mobilitetsbegrebet har synes at udgøre et fundament af granit i New Englands socialhistorie. Granit står for soliditet og tradition, og for immigranterne repræsenterede Amerika en bevægelse mod det bedre. Watanabe berører denne tvetydighed i sit studie, men han undersøger den ikke ordentligt. Hvis de yngre yankee-mænd og -kvinder hævder at have bevæget sig nedad fra eliten, er det næsten altid et skridt, de selv har valgt, og de glæder sig over deres frigørelse fra snærende overklassebånd. Dette er ikke lige netop nedadgående social mobilitet (*downward mobility*) i den konventionelle forstand som et „fald“, men måske snarere en ny form for (demokratisk) opadstigning?

Som jeg har nævnt, præges monografien af manglen på handlinger og på deltagerobservation. Der er en enkelt episode, som udgør en undtagelse. Watanabe genkalder sit besøg hos en irsk familie, som han plejede at sammenligne med yankee-familien: „De [irske] var ret dygtige til at underholde deres gæster. Et ungt par demonstrerede med overdrevne gestus, hvorledes de skændtes i hverdagen. (Konen råbte af manden, mens hun kastede grønne bønner efter ham, og manden rejste sig fra bordet og stormede ud)“ (s. 158).

Denne fingerede familiekonflikt ved middagsbordet udgør en ganske afslørende begivenhed, ikke fordi den siger så meget om den irske familiekultur, men fordi den kaster lys over Watanabes generelle metode, hvor informanterne fremstår udelukkende på grundlag af deres udsagn, og hvor deres udsagn ikke udtrykker meget andet end meninger. Monografien rummer en masse stof. Der mangler bare en fortolkning af det. En anmelder bør ikke blot pege på mangler, men i dette tilfælde kunne man have ønsket, at antropologen havde stillet mere reflekterede spørgsmål til sit feltmateriale.

Jonathan Schwartz
Lektor emeritus
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

Robert P. Weller: *Discovering Nature: Globalization and Environmental Culture in China and Taiwan*. Cambridge: Cambridge University Press 2006. 189 sider. Illus. ISBN 0-521-54841-1 (pb). Pris: £15.99, \$27.99. ISBN 0-521-83959-9 (hb). Pris: £40, \$70.

Hvordan siger man „natur“ på kinesisk? Dette spørgsmål og mange andre besvarer antropologen Robert Weller i en velskrevet lille bog, der belyser ændringer i kinesiske opfattelser af natur og miljø gennem det 20. århundrede ved at springe fra Taiwan til Folkerepublikken, fra nationalparker til lossepladser og fra barer, der serverer ren ilt, til entreprenører, hvis krabber dør af spildolie.

Klassiske kinesiske opfattelser af kosmos opererede ikke med nogen skarp distinktion mellem natur og kultur og hævdede, at mennesker og miljø gennemstrømmedes af den samme kosmiske energi, af *qi*. Tilsvarende ideer finder udtryk i *fengshui*, en praksis, som mere direkte sigter mod at drage nytte af disse energistrømme i tid og rum, men som Weller påpeger, er „antropokosmisk resonans“ og sidenhen buddhistisk medfølelse for alt levende ikke hele historien om kineseres forhold til naturen. Der findes også en forestilling om, at geografisk eller konceptuelt marginale dyr og planter besidder en særlig kraft, og det er årsagen til, at truede dyrearter til tider ender på middagsbordet sammen med grænseoverskridende retter som „insektgræs“, der kommer fra det fjerne Qinghai og er både dyr og plante, og „levende fisk“, der spræller mellem kategorierne rå og tilberedt under måltidet.

Gennem det seneste århundrede har vestlige forestillinger om en essentiel dikotomi mellem natur og kultur og om naturen som genstand for udforskning, udnyttelse og beskyttelse, sat deres tydelige præg på landskaber og tænkemåder i Kina, og ordet *ziran*, som på klassisk kinesisk betød „selvfølgelig“ eller „det, der er sig selv lig“, kom fra midten af 1920'erne til at antage i det mindste en del af de mange betydninger, ordet „natur“ har på europæiske sprog. Den vestlige idé, som har sat de tydeligste spor i Kina, er tanken om naturen som et objekt, der kan beherskes og udnyttes, men også andre vestlige tilgange